

GÖRME ÖZÜRLÜ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Bahire BOLIŞIK*

Nailan DEMİRCAN**

ÖZET

Yurdumuzda sosyal hizmetle ilgili ihtiyaç gösteren en büyük gruplardan biride görme özürlülerdir. Bu araştırma görme özürlü öğrenciler ile gören öğrencilerin sürekli kaygılarının değerlendirilmeleri açısından yapılmıştır. Bu amaçla Bornova Aşık Veysel İlk ve Sanat Ortaokulu ile yine Bornova Şehit Murat Aslantürk İlköğretim Okulundan sosyo-demografik özellikleri birbirine yakın 40'ar öğrenci, toplam 80 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

GİRİŞ

Görme özürlülerin toplum içindeki yerleri ve eğitimlerinin tarihini incelemek geçmişte yapılmış bazı hataların ve eksikliklerin görülp değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Eski toplumlarla karşılaştığımızda sakat doğan ya da sakatlananlara karşı sert tepkiler gösterilirdi. Eski german kabilelerinde sakat doğan çocuğu babasının suda boğarak öldürme yetkisi vardı. Eski İsrail'de görme özürlü olmak uğranabilecek en korkunç felaket sayılırdı. Bu örnekleri artırmak mümkün.

Görme özürlülerin tarih boyunca karşılaştığı bulduklarının yanı sıra günümüzde görme özürlülere eğitim ve öğrenimde, iş yaşamında, sosyal yaşamda eşitlik sağlanıyor mu bunu düşünmek gerekiyor. Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında, bazı önemli çalışmalara rastlanmakla birlikte, konunun yeterince irdelenmediği görülmektedir. Özel-

* Yard. Doç. Dr. E.Ü. Hemşirelik Y.O. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları A.B.O.

** Yük. Hemşire, Red Star Hava Ambulans Uzmanı

likle görme özürllü le r in e r ge nlik dön emi ile birlik te eğitim h aya tla rı n ın farklı bir boyutu na geç mcle ı-ı s ıras ında yaş ad ıkları kaygı ve eks ikliklerin. bu çocuklardaki görü n ümü n ortaya kon mas ı çe ş iUı a ç ıla rd a n önemli görü lmektedir (4).

1. GÖRME ÖZÜRLÜ OLMAK

Görm e özü rllü lü k her yaşta önemli so ru nlar ge Uı-me ktedi-. T o pl u- mun özü rllü le re verd iğ i ön em ve s und uğ u imkanlarda büyük önem taş ıma kta d ır. Gör me özürllülerin pek çok s oru n u va rdır. Bu nla rı e n aza in d irebilecek ilk yol oku lla rdır. Görm e özü rllü le rin toplu ma kazan dırıl- m as ı bir ço k tedbirler ala ra k baş a rma k a ma ç olma lıdır. Ş u da bir ge rçe ktir ki: görm e özürllü le rin eğilim cleri de h iç bir za ma n ke nd i baş la rı na s or unları nı çözebilecek d uru ma ge tirm eyecek tir. Çü n kü eğitimd en önce tedbirler alınm alıdır (9).

1.2. Görme Özürllü Olmanın Tanımı

Pek çok ye rde. gömle özü rllü lüğü tanımlarında çe ş itlilik görü l- me k le ve bu tanı mla ma la rda ka ps am ya da raltılm ak ta ya da geniş letil- mek ted ir.

Amerika'da ya pıla n la nı mı ş öyled ir "ge re kli ve mümkün ola n bütün düzeltmeler ya pıldıktan s onra e n iyi gö re n gözünde norma l gör me gücünün en fazla onda birine sahip ola na kör" denir.

Bu na kar ş ılık İngiltere'de "iyi gö ren" gözde norma l gö üş ü n en faz- la yirm i de b ir-ine s allı p olan la rı kör s ayma k ta dır (3).

Bir baş ka tanım: Uza k ya da ya kın da n hiçbir ş cyi göre memek a n- la mına gelmek tedir. "Anah ta ı- deliğind e n ba ka n bir-isi ka da r gö re nlere kör "denmektedir (14).

Kör lü-imi üzerine ya zılm ı ş tanımları çoğaltmak mümkün ancak en iyi tanımın hangisi old uğ u kon us unda bir son uca va rılmas ı ge rek - mektedir.

Görm e özürllü kiş iyi belirlerken: yasal tanımlar ve eğ its el tanı mla r ola ra k ik iye ayırmak en doğrus u ola caktır. Ya sal ta nımı tıp alan ında çalış a nlar ve diğ er ilgililer ku llan ırken eğitsel tanım eğitim ciler ta rafın- dan kullanılmak ta dır.

Ya sal tanım görme keskin liğ in in ve görm e a lan ın ın d eğe rle nd iril- mesi ile ilgili olup. gö rme engeli olan kiş iler için varolan ya sal olan aklar-

dan yararlanmada kişinin inin ge rekli olan niteliklere sahip olup olmadığının belirle nmes inde kulla nılır.

Eğitim açısından görme özür lü: görme yeters iz liği ço k ağ ır derecede olup, mutlaka kabartma alfabeye (b rai lle) ya da kon u ş an ki ta pla n n kullanılması gereksinim duyan kişidir.

1.3. Görme Özürünü Oluşturan Nedenler

Dünyada 40 milyon görme özür lü olduğu tahmin edilmek tedir. Bu mik ta rın %80' i kötü beslenme ve bulaş ıcı h a s ta lık lar ın hüküm s ürd üğü geliş me kte ola n ülkelerde yaşanmaktadır. Geliş mekte olan ü lk e le rde yete rli bes len me k, vitamin almak, parazitleri ve hastalıkları kontrol etme k le görme zliğ in üçte ikisi önlenir.

- .- Annenin in ge beliliğ inin ilk aylarında . çocuğ un ise bebeklikte geçirdiğ i lüzam ıkçık, ka ba ku lak gibi bu laş ıcı h a s ta lık lar
- .- Annenin hamile iken çocuğ un is e kü ç ükl ükte geçird iğ i bes len - me yetersizliğ i
- .- A vitamini eksikliğ i (Xerophthalmia)
- .- Trahom
- .- Gözün kazala rdan etkilen mes i
- .- Göz enfeksiyonları
- .- Görm e sinirler in i etk iliyen tümörler
- .- CÜZZAM (Lebra sy)

1.3.1. Körlüğün Genel Belirtileri

- .- Çoc uğ un gözleri ni sık sık silmesi ve ağ rıdığ ından ş ikayet etmesi
- .- Bir gözü n ü elle ka paya ral< bir gö züyle bakmaya çalış mas ı
- .- Küç ük bir eşyayı ya kala mada ve yerine koymad a güçlü k çekmesi
- .- Kaş larını ç a tması gözleri ni kıs arak belirsizçe bakması
- .- Açık olarak göm ek ist ed iğ i şeylere başını eğerek bakması
- .- Kita pla rı ve diğ er okuma malzemelerini biçims iz b ir ş ek ilde tutması
- .- Görmeye dayanan bir iş yaparken sinirli olmas ı

- ... Göz kapaklarının üstü sertleşmiş ve kızarmış gibi görünmesi
- .- Çal ışığı işe çok yaklaşarak bakması
- ... Göz-el iş birliğini gerektiren bir iş yaparken biçimsiz pozisyon-
da bakması
- .- Çal ışığı işe çok yaklaşarak bakması
- .- İş ışığının dışında hassasiyet göstermesi

1.3.2. Körlüğün Önlenmesi ve Teşhis Sorunu

- .- Gebelikte anne enfeksiyonlu hastalıklarından uzak tutulmalıdır.
- ... Bebekler enfeksiyonlu hastalıklara karşı aşılatılmalıdır.
- .- Anne ve çocuğun uygun şekilde beslenmesi sağlanmalıdır
- .- Temizlik kontrolü yapılmalı. eller daima yıkanmalıdır.
- .- Çocuklar keskin ve sivri eşyalardan uzak tutulmalıdır
- .- Doktor tavsiyesi ve reçetesi olmadan göz ilacı kullanılmamalı ve kullanımları uyarılmalı
- .- Parazitlerin ve hastalıkların kontrolü yapılmalı
- .- Halk eğitilmeli (15)

2. ÖZEL EĞİTİM

2.1. Özel Eğitim Gerektiren Çocukların Gereksinimleri

Bütün diğer çocukları gibi özel eğitim gerektiren çocuklarında onlarla yakından ilgilenen birinin yardımsever yol göstericiliğine ihtiyacı vardır.

Böyle bir anne, baba veya yerine geçen bir yetişkin olmadan sosyalleşme çok zor olabilir. Onları alılcı yönlendiren bir bakıcı kişi olmadan özel eğitim gerektiren çocukların, yaşamını yoğun işlerin etkisiyle marulananlarıdır (22).

Çocukla ne evrenseldirgesinin 5.ilk iş öyledir: "Bedence, zihince sakat olan veya toplumsal sorunlu çocuklara durumlarının gerektirdiği özel tedavi ve bakım sağlanmalıdır".

2.2. Türkiye'de Özel Eğitimin Gelişimi

Yurdumuzda özel eğitim ve körlerin eğitimi ile ilgili ilk teşebbüs istanbul'da Grati efendinin öncülüğü ile 1889'da ele alınmıştır. 1954-

1955 yıl içinde Zincirlikuyu ilkokulunda, yurdumuzun ilk rehberlik ve araştırma merkezi hizmete girmiştir. Dünya ulusları anayasaları içinde özel eğitim hizmetine açıkça değinen pek az anayasa vardır. 1961 anayasamız özel eğitim hizmetlerinin devletçe gereği gibi yerine getirilmesi zorunlu kamu hizmeti olarak benimsemektedir.

Kısacası yurdumuzda özel eğitim hizmetlerinin sistemli ve sürekli olarak genel eğitim hizmetlerine paralel biçimde gelişebilmesi için gerekli olan bütün hukuki dayanaklar gerçekleştirilmiştir (3).

3. ÖZEL EĞİTİM YÖNTEM VE ARAÇLARI

3.1. Nokta Yazısı

İkisi yanyana, üçer tanesi altalta olan dar yanı üzerine oturtulmuş diktördgen biçiminde altı noktadan oluşmaktadır. Bu altı noktadan bazılarını yazmak ve ötekileri boş bırakmak yoluyla (63) tane pamuk ucuyla, kolayca ayırte dibile n kabarık noktadan oluşma biçimi yaratılmaktadır. Bunlardan bir kısmı alfabenin harflerini, noktalama işaretlerini, sayılarını oluşturmaları için kullanılmalıdır.

Ülkemizin de katıldığı 1951 yılında (UNESCO) Toplantıda Türk braille alfabesinde de beş işaret değiştirilmiş Fransız sisteminde olduğu gibi kullanılması yireni "ö, ü, ç, ş, ğ" gibi harfler için öncelikle bu harflerin bağımsız olarak kullanıldığı alman alfabesinden yararlanılmıştır (3).

3.2. Konuşan Kitap

Kitaplarda uzun çalan plaklara alınması yoluyla "konuşan plak" geliştirilmiş. Özellikle roman, hikaye, tarihi biyografi gibi düz metinler için elverişli olan bu tedbir tabiiokuma süresini, Braille göre hayli kısaltmaktadır (4).

Dinlenmenin görme yetersizliği olan öğrencilerin öğrenme niteliğini artırmaya inanılması nedeniyle konuşan kitaplara ve kitaplıklara öğretimde daha fazla yer vermeye başlamıştır (12).

3.3. Kitaplıklar

Gerek Braille kitaplar ve gerekse konuşan kitap ve plak şeritleri ile çalacak maltinaları oldukça pahalı araçlardır. Bu yüzden körler eğitiminin gelişmesi için bütün ülkelerde, söz konusu olan yayınlan ve çalacak maltinaları içeren kitaplıklar kurulmuştur (4).

3.4 . Kısaltma İşaretleri

Bu sistem bir tür stenografidir. Şu esaslara dayanır: dilde en yaygın ve en sık geçen hecelerin . tek bir işaretle ya da birleşik iki işaretle kısaltılması. dilde en sık kullanılan kelimelerin yazılı metinlerden sistematik taramalar yoluyla bularak tek bir işaretle kısaltılmasıdır . Bazı kelimelerin sessiz harflerinin üçünü yazarak kısaltılır (4).

4. ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEM VE ARAÇLARI

4.1. Teknoloji Kullanımı

Bilgisayar ve elektronikteki gelişmeler, görme engellilerin eğitiminde çok önemli olmaktadır. Ancak karmaşık olması, narin olması, pahalı olması, kullanımlarının güç olması yaygın kullanımlarını engellemektedir (8).

4.2 . Optacon

İneeliyeli ve dönüşlü ü-ücü 144 işaretle normal yazıların dokunma duyusuyla algılanabilmesini getirmektedir. bu işaretler parmak üzerine titreşim yoluyla harflerin tanımlanmasını sağlamaktadır.

4.3 . Computer Automation

Mürekkepli yazıların ikinci dereceye, Braille yazısına dönüştürülebilmektedir.

4.4 . Versabraile Sistemi

Telesensory sistemi tarafından imal edilen bu sistem, kabarmaya yazıların bantlara depolanabilmesini sağlar. Buralardaki bilgiler mikrobilgisayar yardımıyla kullanıma . normal yazıya el kabarta yazı halinde ekranda gösterilmektedir. Daha sonra kabartma yazıya dönüştürülebilmekte veya o anda ekranda görülenler okunabilmektedir .

4.5 . Kurzweil Okuma Makinesi

Normal yazıların . İngilizce konuşma tarzına dönüştürülebilmektedir. Bu makinele bilgisayarla bağlandığında normal yazılan kabartma harflerine dönüştürür (8).

5 . GÖRME ÖZÜRLÜLERİN GELİŞİMSEL ÖZELLİKLERİ VE UYUM SORUNLARI

5 . 1. Ödünleme

Görme gücünü kaybeden kişilerin işitme. dokunma. koku alma duyuları görenlerinkine göre duyarlılık açısından herhangi bir üstünlük gös termeme kted ir. Söz kon us u ola bilecek tek üstünlükleri, bu duyuları yoluyla aldıkları uyarıları yorumlamakta edindikler i tecrübedi r.

5.2. BirDuyunun Ötekinin Yerini Tutması

Bu varsayımı oluşturan iki neden vardır: birincisi "renkli işitme" diğeri "dokunma duyuları yoluyla renkleri ayırt edebileceklerin i" ile ri s ü rme le ridir. Ancak doğuştan kör olanlarda böyle bir durum söi. konu su değildir. Bu yüzden bu durum işitme duyusunun gözün görevini de yapmakta olduğu an lamı verilmez (12).

5.3. Yoksullaşmış Anlıksal Gelişim

Bireyin çevres i ile olan tecrübeleri ne kadar çeşitli ve zengin olursa buradan sağladığı algıla r arasına çağrışım sal bağlar ku rulabilmek ola n ağı artar. Aksi de bu bağlar ın yoksunJuğuna sebep olur.

5.4. Benlik Gelişimi

Doğuştan görme gücünü kaybedenlerin bedens el ve ru hsal geli ş im le rin in dayandığı temel yasa görenlerinki nden farklı değildir. düşünce. duygu. engelleme ve güdüleme gibi süreçlerde herhangi bir ay rılık gös termezler (3).

5 . 5 . Konuşma Özürleri

Uzmanların çoğu görme yoksunluğunun dil kullanma ve anla ma ye ten eğini değiştirmedğine inanmaktadır. Söze da yalı zeka tes tlerinde görme yetersizliği olan ları n gören lere o ra nla daha başarılı olması bunu desteklemektedir (12).

Diğer gru p uzmanlar ise görmeye n ya da görme yetersizliği olan çocuğun dil geliş imin in farklı olacağına inan mal <tadırlar . Ana dilinin konuş ulmas ı ve an laş ılmasının öğreniminde işitsel uyarıların yanında görsel uyarı ve ipuçla rında öne mli ka füsü olduğu düş ü nülme ktedfr (4) .

5.6. Topluma Uyum Sorunları

Gör meyen çoc u kla rı n. kend ile rin i g ü ç d uru ma s okmayacak ya da ba ş kala rını ra ha lsız edici bir d uru ma d ü ş ürmeyecek. sosyal iliş kil e r s a ğ lan mal ıdır (22).

Gözünü kay bet mek. kiş iyi ya l n ız ve herk es ten uzak ta yaş a maya da ha da yan ıklı d uru ma ge tirm ez. Aks in e, raha tsızlığı yü zünden on la rı n çe ş itli dur u mlarda ya rdım ını ara malc zorundadır (3).

5.7. Güvensizlik

Çevre le ri nd e olu p b ite nl e ri ge re ğ ince izleyemedikleri için ve kendi n efis le rin e g ü ven yokluğu yüzünden, etrafla rına ka rş ı neredeyse para - noid vehimler ve ves ves eler için d edi rler.

5.8. Anne Babanın Tutumu

Çocu ğ u aş ın biçim d e kornmak, her ihtiyacını sa ğ lamak . çocu ğ un d urumund an u tan ıp, on u he rk es te n uzalc tu tma k, onu yokm uş s aya ra k ke nd i h ali ne b iral rnlak gibi d av ra n ı ş la r çoc u ğ un to plu ms al la ş mas ını ö n ler. Kiş ili ğ ini olu msuz eUü ler (4).

5.9. Zeka Geli ş imi

Gör me özü rlü ö ğ rencilerde de göre n ö ğ rencilerde old u ğ u gibi nor- mal ü s tü. nor- ma l, no rm al altı zeka düzeyle rin e s ah iptir (21).

6. GÖRME ÖZÜRLÜLERDE HAREKET SORUNU

Ha reke t özgürlü ğ ü kon us unda , görme özü rlü bir eyler. sa ğ lam ka - lan d uyula rı nı ku lla n ma ktadırlar. Sa ğ la m ka la n d uyula rı ile elde ettikle- ri tüm ipu ç lar ını ha reke l ettiler. Görme nin, görme algıla n s on u c u kolayca elde etti kle ri har eke t özgürlü ğ ün ü görme özü r- lü lere e ğ itim yolu ile vermek gerekmektedir (11).

Ha reke t özgü rlü ğ ü n ü n iki boyutu bu lu n mak tadır. Birin cis i: zihni- se l ory an tas yon (kiş inin çevres in i a nla mas ı) iltincis i: d ala ş ma dır . Bunu rehber ltiş ile- re h be r köpekle r, uzun bas tonlar elektronik a ra ç lar dır (12).

Görm eye nle rin d iled i ğ i anda diled i ğ i yere gide me mes i. m u tlak a birş ey le re ba ğ lı olmas ını ge re ktiri yor denmiş ti. Geliş tirilen tekn iklerle bunu en aza indimlek a ma ç olmalıdır (4).

7. TÜRKİYE'DE GÖRME ÖZÜRLÜ ÇOCUKLARDA OKULLAŞMA VE SORUNLARI

Gençleri ve insanlığın geleceğini etkileyen en önemli konu eğitimidir. Türkiye genelinde 12-24 yaş grubu gençlerin yaklaşık %20'si öğrenim görmektedir. 13-15 yaş grubunda ki gençlerin ancak %35 okula devam etmektedir. Lise düzeyinde okullaşma oranı ise %18 dolayındadır. Üniversite düzeyinde bu oran %1'e düşmektedir (1).

Görme güçlüğün bir çocuğun görme engelliler okuluna yerleştirilmesi için başvurabileceği kurumlar şunlardır:

1. Buldukları ilde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı rehberlik ve araştırma merkezi
2. Milli Eğitim bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Genel Müdürlüğü A Blok Beşevler/ANKARA
3. Veysel Vardar ilkokulu. Sanyer/ ANKARA
4. Mithat Enç Ortaokulu. Teknikokullar. Yenimahalle/ ANKARA
5. Göreneller ilkokulu ve Sanat Ortaokulu, Altındağ/ANKARA
6. Aşık Veysel İlkokulu ve Sanat Ortaokulu. Bornova/ IZMIR
7. Yahya Çavuş İlkokulu. Gelibolu /ÇANAKKALE
8. Mehmet Akif Ersoy ilkokulu. TOKAT
9. Cemil Meiş ilkokulu . NIGDE
10. Ertuğrul Gazi ilkokulu . KAHRAMANMARAŞ
11. GAP ilkokulu ve Sanat Ortaokulu .GAZİANTEP

Görme güçlüğünden etkilenmiş çocukla ilgili danışmanlık yapabilecek kurumlar

1. Türkiye Körler Vakfı Genel Merkez i. Fevzi Çakmak Sok 1413 Maltepe/ANKARA
2. Altı Nokta Körler Derneği 17.Sok. No: 6311 Bahçelievler / ANKARA
3. Gazi Üniversitesi. Gazi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü. Beşevler/ ANKARA
4. Türkiye Körler Federasyonu, Rasimpaşa Malı. Halitpaşa cad. No: 84/ A Daire 3

8. GÖRME ÖZÜRLÜLERDE REHABİLİTASYON ÇALIŞMALARI

Kişiy e ğ itim ver ild ik ten s onra . to plu ma kaza ndırılm as ı anlamına gelir. Zoru nlu gen el eg itimin üs tün deki eğ ilim ku ru mla n nm he ps in in açık ya da dolay lı temel a maçları nd a n biri s ide yeni kuşa ğ ın üyelerini ilg i. yetenek ve toplumu n ekonom ik ih tiya ç la rına uygun üre tmen le r yeLiş Urmek Ur(12).

Özü rlülerin ha ngi tür iş ler ya pab ilece kle rin e ge lin ce bugün hazu- bulunan kata loglar da bin i aş kın iş te ç a lış tıkları tesbit edilmiş tir.

Bun la ra örnek verece k olursak: tarım. endüs tri. yöneticilik. tica- re t. radyo. televiqon tamirc ili ğ i. öğ re temc nlik. üniversite öğretim üye li ğ i. h u ku k. müz,ik po litika gib i s ay ı s ını a r tt ırm a k mümkündür (4).

AMAÇLAR

Bu araştırmada ele alına n problem. görme özürlü lü k ve buna ba ğ lı kiş inin ya ş adı ğ ı anksiyete duru mudur. Kay gı bir kara ı sızlık duygusu- dur. Ank s iyct s u bjektif olra a k h is sed ile n ve kiş lik bütünlü ğ ünün tehdit ed ildi ğ i h e rh a ng i bir d urn mda ortaya ç ıkar .

Bu araş tım arn n iki temel amacı va rd ır. Birinci a ma cı or ta oku lda ok uya n 13- 15 ya ş a r as ı gö r me özürlü ve normal ç ocukla rın s ürekli kay gı envanterinden aldık.la n puanlardan fa rklılaş ıp farklaşmadı ğ ını inceleme ktir.

Arař tırmanın ik inci a macı is e s ürekli kay gı e nva n te ri s on u ç la rıyl a ç oc u klar ha kk ın d a da ha öze l bir tak ım so m la rın yer a ld ı ğ ı bilg i formu- nun sonuçla n nı iliş kilend irm ck Ur.

Beden. zihin. ruh. duygu. sosyal ve sa ğ lık özellikleri sebeb iyle nor- mal eğ itim hizmetlerinden yaralan amayan ç ocu kları n yetiş tirile re k top- lu ma kaza ndırılmala rı için öze l olara k yetiş tirilmiş pe rsone l ve geliş tir il- miş eğ itim programlan ile bu çoeu kla n n özür ve özelliklerin e uygu n ortamda sürdürü le n "özel egitim in" ö nemli proble mle rinde n bulundu ğ u ş üphe sizdir. Bin a a raç gereç a lt ya pı e ks ik li ğ i ve buna benzer pek çok proble m bu lu nnıu kta d ır. Yüksek öğretim kurumunu bulun ma mas ı bile problemlerden sadece birkaçıdır (8).

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu a raç tırma görme özürlü öğre ncilerin kay gı düzeylerinin ölçül- me s ini iç, e mc ktcdi r. Bu na yönelik C ros S ec tio nal bir a ra ř tırm a dır. Arař tırma Bom ova 'da ki Aş ık Veysel ve İlk ve Sanat Ortaoku lu n d a okuyan görmeözürlü 13-15 ya ş gnıbu 40 öğrenci ile yine Bornova'da

Şehit Murat Aslantürk İlköğretim okulunda okuyan aynı yaş grubu gören 40 öğrenci üzerinde yürütülmüştür.

Her iki öğrenci grubuna envanterler sırasıyla uygulanmış ve sonuçlar bilgisayarda değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Tablo 1. Öğrencilerin günlük yaşantıda aldıkları yardım yeterli mi sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı

	Görmeyen öğrenci		Gören öğrenci	
	Sayı	%	Sayı	%
Yardımcıdır				
Yetersiz	11	27.50	15	37.5
Oldukça yetersiz	1	2.50	1	2.50
Yeterli	27	67.50	24	60.00
Gereğinden fazla yardım veriliyor	1	2.50	0	---
Toplam	40	100.0	40	100.0

Ankete katılan görmeyen öğrencilerin %27.50'si aldıkları yardım yetersiz. %2.50'si oldukça yetersiz. %67.50'si yeterli, %2.50'si gereğinden fazla yardım verildiğini söylemişlerdir. Gören öğrencilerin %37.5'u aldıkları yardımın yetersiz. %2.5'u oldukça yetersiz, %60 yeterli yardım gördüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 2. Öğrencilerin spor faaliyetlerine katılmalarına ilişkin dağılımı

Spor faaliyetlerine katılma	Görmeyen öğrenci		Gören öğrenciler	
	Sayı	%	Sayı	%
Evet	28	70.00	27	67.50
Hayır	12	30.00	13	32.50
Toplam	40	100.0	40	100.0

Ankete katılan görmeyen öğrencilerin %70'ı spor faaliyetlerine katıldığı. %30.00'u spor faaliyetlerine katılmadığı. gören öğrencilerin %67.50'si spor faaliyetlerine katıldığı, %32.50'sinin spor faaliyetlerine katılmadığı saptanmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin "hangi tür derslere sızze uygun" verdikleri ya nıtla rın da ğılımı

Hangi tür de rs le r	Görmiyen Öı:renci		Gören Öğrenci	
	Sayı	%	Sayı	%
Sözel Ders le r	18	45.00	26	65.00
Sayısal Ders ler	10	25.00	9	22.50
Res im . m üzik. spor	12	30.00	5	12.50
Topla m	40	100.0	40	100.0

Ankete ka tılan gö nm eye n öğrencilerden %45.00 sözel dersler i % 25 s ayısal dersleri %30.00 'u res im, müzik. s por gibi de rs le ri ke nd is ine uygun bulmuş, gören öğrencilerin ise %65'i sö zel ders le ri n . %22 .5 'u s ay is al ders ler in , % 12.5 'u res im. müzik, s por gib i de rs le ri uy gu n bul- m uş la r dır .

Tablo 4. Öğ re n c ile rin a r kada ş ru bu nuz var mı? sorus u na verdik ler i ya nıtla rın da ğılımları

Arkada ş grub u	Görmiyen Öğrenci		Gören Öğrenci	
	Sayı	%	Sayı	%
1-la y ır	4	10.00	2	5.00
Okulda var	11	27.50	8	20.00
Okul dış ında var	2	5.00	3	7.50
Hem okulda hem okul dış ında var	23	57.50	27	67.50
Topla m	40	100.0	40	100.0

Ankete ka tılan gö rm eye n öğrencilerden %10.00'u arkadaş grubu yok %27.50 's i ya nız ca okulda arkadaş gru bu var. %5.00'ının arkadaş grubu okul dış ında va r . %5 7.5 0 's in in he m okulda hem okul dış ında arkadaş grubu var.

Gören öğrenc ile i n %5.00'ını n ra kada ş gru bu yok. %20.00'ın ın okulda arkadaş grubu var, %7.50'sinin yalnızca okul dış ında va r . %67 .50's ini n he m oku lda hem oku l dış ında a r k a d a ş gru bu var.

Yapılan tek yönlü varyans analizi s on u cu nd a . gö nm e öz ürlü ortaokul öğrencile ri ile gö ren ortaokul öğrenc ilerini n kaygı puanları arasında anlamlı bir iliş ki bu lu n mu ş tur . Buna göre görme öz ürlü ortaokul öğrenc ilerini n kaygı pua nla n . gören öğrenc ilerine göre anlamlı bir farkla yü ks ek bulun mu ş tur.

Tablo 5. Göm1c özürlü ortaokul öğrencileri ile gören ortaokul öğrencilerin kaygı puanları arasındaki ilişki

	Scrubeslik derecesi	kareler toplamı	kareler ortalaması	F	Tablo F
Gruplar arası	1	255.61	255.61		
Gruplar içi	78	1372.8132	17.600	14.52	3.9-2
Toplam	79	1628.4232	173.21		

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulara göre gönenme özürlü öğrencilerin sürekli kaygı puanları ile gören öğrencilerin sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre gönenme özürlü öğrencilerin sürekli kaygı puanları anlamlı bir şekilde gören öğrencilerin kaygı puanlarından daha yüksek bulunmuştur.

Bu sonucu pek çok sebebe bağlamak mümkündür: görmeyen öğrenciler yatılı okullar için yaşamlarını ailelerinden uzak geçirmektedirler. Bu durum öğrencide kaygı yaratmaktadır.

Görme özürlü öğrenciler bir organın noksan olmasına bağlı olarak bu açığı kapatmak için daha fazla çaba sarfelmekte ve daha fazla yorulmaktadır.

Aynı zamanda bu yaş grubu öğrenciler ergenlik döneminde içinde bulunmaları kaygı düzeylerini artıran bir diğer faktördür.

Görme özürlü öğrencilerin kaygı puanlarının yüksek bulunması, toplumumuzun onlara yönelik çalışmalarının henüz yetersiz olduğunu göstermektedir. Yurdumuzda bulunan mevcut körler okulu sayısı yetersizdir. Görmeyen çocukların uyumlarına yardımcı olmak üzere okulların normal okullar kurulmaya başlanması gerekmektedir. Aynı şekilde bu okullar ilk bakışta daha rahat görünmesine rağmen bir süre sonra öğrencilerin kendilerini yaşadıkları toplumdan soyutlamalarına sebep olmaktadır. Yurdumuzda sosyal hizmetlere ihtiyaç gösteren en büyük gruplardan biri de körlerdir. Bu topluluğun herşeyden önce sosyal ve psikolojik sonra ekonomik desteğe ihtiyaçları vardır.

Görme özürlülükte rehabilitasyon hizmetlerine gelene kadar birbirine bağlantılı bir sistem yürütülmelidir. Eğitim anaokulundan başlanmalıdır. Böylece ev yaşantısına alışmış olan çocuğun okula başladığında yaşayacağı kaygı ortadan kaldırılmış olur.

Üç yaşta başlayan uyum çabaları iyi bir eğilimdir. Eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri ile toplumumuzda halt ettikleri yerlere gelecektir.

SUMMARY

The blind is one of the biggest community Ulat need social-support activities in our country . This research have been set up in comparing to evaluate the anxiety of blind and non blind students choose from Bornova Aşık Veysel profession primary & secondary school and Bornova Şehit Murat Aslantürk primary school in average 40 students who has similar sociodemographic characteristics.

KAYNAKLAR

1. Çağatay N. Yörükoglu A. Gençliği Gerçekten Tanıyormu yuz? Gençliğin Eğitimi Türkiye İş Bankası Yayınları. 2.Baskı Sayı: 13-19.
2. Enç M. "Görme Özürlüler Gelişim Uyum ve Eğitimleri". Sevinç Mal. 1972. Sayı: 1 - 188 .
3. Enç M. Çağlar O. Özsoy Y. Özel Eğitime Giriş. Ankara Üniversitesi Eğilim Fak. Yayınları. Sevinç Matbaası. Ankara 1981. Sayı: 1-377.
4. Koyuncu M: "Görme Özürlü Ortaokul Öğrencilerinin İyaygı Düzeylerinin incelenmesi. Mewniyet Tezi. Bornova 194.
5. Onu I H. Tüzün Ş. "İzörler ve Sosyal İzzmetler" Sosyal Hizmet Dergisi. Cilt 5 . Şafak Matbaası. Ankara. 1973.
6. Özçelik I. " Görme Özürlülerde Hareket Özgürlüğü. Sorunu ve Eğilimleri Üzerine" Görme Özürlüler. Ankara. sayı: 455-470.
7. Özsoy Y. Özyürek M. Öripck S. "Özel eğitime Muhtaç Çocuklar" Özel Eğitime Giriş. Karatepe Yayınları. Çağ Matbaası 1987. sayı: 25-42.
8. Özyürek M. İkoçak A. "Görme Güçlüğünden Etkilenmiş Çocukların Aileleri için Eğitim Rehberi" M.E.B. Unicef. 1995 .
9. Özyürek M. İkoçak A. "Görme Güçlüğünden Etkilenmiş Çocukların İlkokulda Eğitimi için Öğretim Rehberi. M.E.B. UNICEF. 1995.
10. Özyürek M, İkoçak A. Görme Güçlüğünden Etkilenmiş Çocukların Sağlık Personelinde Bilinmesi için Rehber. M.E.B. UNICEF. 1995.
11. Sümbüloğlu İ. Sümbüloğlu V. BiyoislaUslik. Halipoğlu Yayınları. Ankara. 1989.
12. Sümbüloğlu İ. "Sağlık Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri". Halipoğlu Yayınevi Ankara. 1988.
13. . . . . . "Özürlü Çocuklar ve Eğilimleri". Özel Eğitimi Gerektiren Çocukların Gereksinimleri. İİÜ. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. Ankara 1986.